

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

Dvb. 1. Quid sit deuotio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

CAPVT XXXVII.

De actibus internis Religionis, Deuotione & Oratione.

Complectitur Dubitationes 12.

Actus religionis interni & externi.

DIVVS Thomas enumerat varios actus religionis, alios internos, alios externos. Inter nos ponit duos, *deuotionem* & *orationem*. Externos facit reliquos, *adorationem*, *sacrificium*, *oblationem primitiarum* & *donorum*, *oblationem decimarum*, *votum*, *iuramentum*, *ad iurationem*, *laudem*; quibus infra adiungit *gratiarum actionem*. quæ duo postrema commode sub oratione comprehendunt & tractari possunt. nam secundum D. Thomam quæst. 83. artic. vlt. *gratiarum actio* est pars orationis; similiter *laus*, quæ ferè semper petitioni miscetur, ad orationem pertinet, tamquam pars vel species quædam illius.

Cur oratio inter actus internos.

Dices, *Adoratio*, *votum*, *iuramentum*, non minus actu interno fieri possunt quam *oratio*, & *oratio* non minus actu externo quam illa: cur ergo illa potius inter actus externos numeratur quam *oratio*? Rursus, *reuerentia* non minus est actus internus religionis quam *deuotio*, cur ergo *reuerentiam* prætermisit? Respond. Ideò D. Thomas *orationem* inter actus internos posuit, quia consistit in eleuatione mentis ad Deum, quæ interna est, & maximè requirit internam attentionem assiduam. *Adoratio* humana (de qua diuus Thomas loquitur) consistit in signis externis honoris & submissionis sui. *Votum* etiã Deo fiat, tamen non requirit mentis eleuationem, nec attentionem internam, præter eam quæ necessaria est vt homo aduertat quid agat. *Iuramentum* refertur ad homines, & ideò in actu externo consistit. Quòd ad *Reuerentiam* attinet, hoc nomen dupliciter accipi solet. Primò, vt significet omnem honorariam submissionem. Sic dicimur alicui exhibere *reuerentiam*, dum ei caput aperimus, genua flectimus, corpus inclinamus; quo modo non est actus distinctus ab adoratione, & interior affectus reuerentiæ nihil est aliud quam affectus adorandi. Secundò, vt denotet quemdam timorem & fugam animi, qua quis refugit in rebus diuinis nimiam libertatem & licentiam, metuitque ne nimis liberè, nimis audacter, non satis humiliter, non satis congruenter tantæ Maiestati, & suæ utilitati in rebus diuinis & coram Deo versetur. Sic Seraphim duabus alis velabant pedes, & duabus faciem ex reuerentia diuinæ Maiestatis, Isaia 6. Sic Moyses & Prophetæ loquentes cum Deo cadebant in faciem, non audentes ex aduerso intueri formam in qua Deus loquebatur. Hoc modo est actus internus religionis: quia *religio* non solum inclinatur ad cultum Deo exhibendum, sed etiam ad conuenienti modo exhibendum. Vnde fugit omnem modum, qui indicat minorem estimationem Dei, & minorem sui demissionem; vt est, nimis liberè, sine cura, sine circumspectione, sine attentione diuina tractare. Itaque hic actus est generalis, & in omni religionis opere comitari debet. Omnis enim Dei cultus postulat, vt cum debita reuerentia fiat. Simile cernitur in actibus obser-

Reuerentia quid sit.

uantie erga Principes; quia etiam hi cum reuerentia illorum dignitati accommodata fieri debent. D. Thomas autem non numerat *reuerentiam* inter actus religionis: quia agit de actibus particularibus, non de generali, qui in omnibus reperiri debet. Deinde loquitur de actibus imperatis proximè à religione; quibus Deus colitur, non de ipso affectu elicitò, quo homo inclinatur & eligit diuinum cultum, aut fugit ea quæ diuino cultui non congruunt.

DUBITATIO I.

Quid sit deuotio.

D. Thomas quæst. 82.

RESPONDEO, Hoc nomen dupliciter accipi. Primò, vt significet ¹ specialem actum religionis; & sic ^{Quo modo sit actus peculiaris.} *deuotio* nihil est aliud, quam interna quædam sui ad cultum diuinum oblatio & traditio. sicut enim qui alicuius Principis obsequio totum se tradit & deuouet, deuotus dicitur illi Principi; ita qui ex affectu cultus & honoris diuini se totum mancipat Deo, facit actum peculiarem religionis, qui dicitur absolute deuotio, & à quo dicitur quis Deo deuotus. Potest autem id fieri vel cum voto, vel sine voto: si cum voto vel iuramento fiat, nascitur obligatio; eritque deuotio magis perfecta; si autem fiat absque tali vinculo, non inducet obligationem; quia fiet solo proposito, & huius propositi explicatione: sicut dum homo explicare volens suum affectum & animi propositum, dicit Principi, Me totum trado tuo obsequio. vnde diuus Thomas art. 1. ad primum, rectè dicit *deuotionem esse actum voluntatis hominis offerentis seipsum Deo ad ei seruendum*. Quod intellige non de solo actu voluntatis elicitò, sed etiam imperato, quia oblatio sui non fit sola volitione, sed necessarius est actus intellectus, veluti locutio quædam, qua quis seipsum Deo tradat & addicat, sicuti in promissionibus, votis & donationibus, quæ non sola volitione perficiuntur.

Secundò, Accipitur non pro actu peculiari, sed ² pro conditione quadam actus interni. sic ^{Quomodo sit conditio sit actus religionis.} *deuotio* nihil est aliud, quam *promptitudo* quædam, & feruor affectus ad cultum diuinum, v.g. ad orationem, ad laudem, ad sacrificium, ad adorationem, ad soluenda vota, &c. vel affectus ad hæc promptus & feruens: quicumque enim promptè & seruenter hæc affectant & faciunt, dicuntur deuoti; idque merito, quia ostendunt se esse addictos & mancipatos diuino cultui. *Promptitudo* requiritur vt superentur omnes difficultates, timores & perturbationes, quæ hominem ad cultum Dei lentum faciunt: & consistit in affectu absoluto & deliberrato vincente omnem timorem, fugam, & tergiversa-

uersionem voluntatis; ita ut nihil amplius illam retardet ab executione, quando occatio se offert. Quod etiam feruor (qui nihil est aliud quam intentio, & vehementia affectus) requiratur, patet: nemo enim tepidus in oratione cultuque diuino, deuotos dixerit; sed eos tantum, qui feruenti affectu hoc præstant. vnde deuote orare nihil videtur esse aliud, quam cum feruenti affectu erga Deum orationem fundere.

³ Nascitur vtraque deuotio ex parte nostra, ex contemplatione, præsertim duplici. Primò, Ex consideratione diuinæ excellentiæ, & beneficiorum, quæ tamquam ex perenni fonte in nos assidue ab illa promanant. hinc enim videmus ipsum omni cultu & obsequio esse dignissimum, ipsiusque beneficia à nobis hæc assidue flagitare. Secundò, Ex consideratione inopiæ & miseræ, quam ex nobis habemus: ex hac enim videmus nobis esse maxime congruum & expediens, ipsi seruire: nam nemo præter illum nos iuuare & beatè potest: vnde D. Thomam quæst. 82. art. 3.

D V B I T A T I O I I.

Quid sit oratio.

^{Oratio quid.} **R**espondeo, Omnis variis definitionibus, commodè sic definiti potest: *Oratio est desiderij coram Deo explicatio, ut aliquid ab ipso impetremus.* Colligitur hæc definitio ex artic. 1. & 3. & ex Patribus. Basilium orat. in Iulittam martyrem: *Oratio est boni cuiusdam petitiio, quæ à piis ad Deum effunditur.* Damascenus lib. 3. De fide orthodoxa c. 24. *Oratio est ascensio mentis in Deum, siue decursum à Deo petitiio.*

^{Tres actus in oratione.} ⁴ Vbi aduerte, in oratione tres actus spectari posse. Primus est, Desiderium nostrum, quo bonum aliquod nobis aliisve conferri, aut malum auerti desideramus. Secundus, Huius desiderij practica quedam explicatio, qua Deum conamur inducere & permouere ut id præstet; quæ nihil aliud est quam petitiio quedam: cum enim in potestate voluntatis nostræ non sit immediatè applicare diuinam virtutem, seu potentiam executiuam Dei ad operandum, sicuti vires animæ nostræ ad operandum applicamus: neque etiam mediatè & efficaciter, imponendo obligationem, sicut inferiorem applicamus, dum ei imperamus, & imperio illi obligationem imponimus, restat ut solum id possimus mediatè, & per modum deprecationis seu petitiionis, quod fit explicatò desiderij. Tertius, Collatio boni desiderati. ex hisce tribus oratio propriè est illa petitiio, seu practica explicatio desiderij. per hanc enim conamur Deum permouere & inducere ad beneficiendum. Hinc Patres dicunt *orationem esse colloquium cum Deo*, vt D. Gregorius Nyssenus orat. 1. de Orat. Dominica, & D. Chrysost. lib. 1. de orando Deum.

^{Oratio est locutio quedam actus rationis practica.} ⁵ Ex his patet Primò, Orationem esse immediatè actum rationis: nam petitiio est locutio quedam, qua desiderium nostrum explicamus; locutio autem interna est actus rationis, & consequenter etiam externa, quæ ab interna procedit, est rationis actus.

Patet Secundò, Esse actum rationis practicæ, quia hæc locutio non fit vt Deus nostrum desiderium intelligat, sed vt eà permouetur ad rem desideratam præstandam. vnde in ea consideratur

quædam vis mouendi & applicandi ad opus. Sicut enim iudicio practico & interna vel externa locutione seipsum homo ad aliquam functionem ordinat & dirigit, ita etiam alium: nempe imperando vel deprecando; quorum vtrumque locutio quedam practica est.

Nec obstat, quòd à Damasceno dicatur *oratio mentis in Deum eleuatio*, & à D. Augustino Sermone 230. de tempore, *ascensio anime de terrestribus ad celestia, inquisitio supernorum, inuisibilium desiderium*; hæc enim casualiter vel concomitanter accipienda sunt. oratio enim ex natura sua oritur ex desiderio inuisibilium, & intrinsecè coniuncta est cum eleuatione mentis ad Deum. vnde qui sine eleuatione mentis orat, solum verbis orat: non enim possumus mente colloqui cum Deo, nisi mentem ad eum eleuemus, cumque quasi præsentem intueamur.

Patet Tertio, Orationem esse actum religionis; nam per illam testamur ipsum esse auctorem bonorum nostrorum, & nos esse ipso inferiores, eoque egere; hoc enim includit petitiio seu deprecatio. Hinc fit vt superbi ægrè orent. Deinde testamur, ipsum omnia scire in particulari, omnium habere prouidentiam & dispositionem, omnia posse, omnium misereri, &c.

Dices Primò, Oratio est actus spei: ergo non religionis; nam idem actus non potest esse duarum virtutum.

⁸ ^{Respon. 1. An sit actus spei.} Respondeo Primò, Idem actus non potest esse elicitus immediatè à duabus virtutibus distinctis: quia non potest habere duas rationes formales specificas, aut duplicem speciem intrinsecam essentialem: potest tamen à duabus imperari, quia in vno opere externo duplex ratio honesti considerari & appeti potest. potest enim quis dare elemosynam, tum vt proximi miseriam leuet, qua ratione erit actus misericordiæ; tum vt votum persoluat, & sic erit opus religionis. Simili modo potest quis orare vt Deum honoret, & vt gratiam impetret.

^{2.} Respon. Secundò, Orationem explicitè & formaliter esse actum spei, sed implicitè & interpretatiuè esse actum religionis: quia non fit expressè ad Deum honorandum, sed ad impetrandum: implicitè tamen redundat in honorem Dei. vnde ad orationem necesse est concurrere internum actum spei, non autem internum religionis, saltem explicitè; quia non est necesse habere expressam voluntatem Deum honorandi: quamuis debeat adesse voluntas faciendi id, quod in honorem Dei cedit; quæ voluntas implicitè censetur esse voluntas honorandi Deum. Vnde apud omnes gentes oratio habetur pro cultu Numinis.

Dices Secundò, Deus est immutabilis, ac proinde orationibus nostris permoueri nequit: frustra ergo funduntur. Confirmatur, quia ab æterno omnia sunt decreta & immutabiliter constituta: ergo orationes, quæ fiunt in tempore, nihil possunt mutare.

^{Respon. Immutabilitas Dei, orationis efficacie nihil offest.} Respondeo, Deus non potest ita permoueri orationibus, quasi nunc incipiat velie quod antea nolebat, aut non volebat: hoc enim repugnat immutabilitati eius, ad quam requiritur vt omnis volitio etià libera fuerit ab æterno in illo, sitque immutabiliter duratura in æternum. Dicitur tamen Deus permoueri orationibus, quia præuisis orationibus multa voluit & statuit ab æterno, quæ alioquin